

УДК 349(477)(082)+378.147:349(477)(082)
ББК 67.407(4Укр)я43+74.58:67.407(4Укр)я43
3-414

Відповідальний редактор *І. І. Каракаш*

Матеріали видано в авторській редакції.

Друкуються відповідно до наказу ректора Національного університету «Одеська юридична академія» № 2873—41 від 20.07.2016 року

Збірник матеріалів Першого зібрання фахівців споріднених кафедр з обговорення актуальних наукових проблем та методики викладання аграрного, земельного, екологічного та природоресурсного права у вищих навчальних закладах України (м. Одеса, 9–10 вересня 2016 року) / відп. ред. проф. І. І. Каракаш. — Одеса : Юридична література, 2016. — 260 с.

ISBN 978–966–419–269–6

Збірник матеріалів Першого зібрання фахівців споріднених кафедр з обговорення актуальних наукових проблем та методики викладання аграрного, земельного, екологічного та природоресурсного права у вищих навчальних закладах України, містить тези доповідей учасників даного зібрання.

Видання буде корисним для наукових працівників, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів вищих юридичних навчальних закладів, юристів-практиків.

УДК 349(477)(082)+378.147:349(477)(082)
ББК 67.407(4Укр)я43+74.58:67.407(4Укр)я43

ISBN 978–966–419–269–6

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2016

6. Позняк Е. В. Теоретико-правові засади екологічної культури в Україні / Е. В. Позняк // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. – 2012. – Вип. 92. – С. 24–28.
7. Труханівська О. М. Екологічне виховання студентської молоді / О. М. Труханівська. – http://www.confcontact.com/2013-specproekt/eg4_truhanivska.htm
8. Юрченко Л. І. Екологічна культура в контексті екологічної безпеки: монографія / Л. І. Юрченко. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2008. – 296 с.

Покальчук Михайло Юрійович,

канд. юрид. наук, асистент кафедри земельного та аграрного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ДО ПИТАННЯ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ АГРОТЕХНІЧНОГО, ГІДРОМЕЛІОРАТИВНОГО ТА ІНШИХ ВИДІВ ОБСЛУГОВУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Відповідно до чинного законодавства на сільськогосподарських товаровиробників з метою підтримання та поліпшення родючості ґрунтів покладаються обов'язки, пов'язані з їх меліорацією, що включає в себе: зрошування, обводнення, осушення, вапнування, гіпсування та інші види окультурення. Такі заходи сільськогосподарських підприємства вчиняють як самостійно так і за свій кошт за допомогою інших підприємств шляхом укладання договорів.

Меліоративні договори класифікуються за різними чинниками. Так, усі ці договори прийнято розмежовувати на культуртехнічні, агролісомеліоративні, хімічні та гідротехнічні (водні). У найбільш загальному вигляді вони поділяються на договори на виконання робіт щодо покращення: земель сільськогосподарського призначення; земель несільськогосподарського призначення; водних об'єктів та гідрологічного режиму територій; лісів; надр; природних комплексів як цілих екосистем.

Стаття 1 Закону України «Про меліорацію земель» від 14 січня 2000 року, № 1389-ХІV під меліоративними заходами визначає – роботи, спрямовані на поліпшення хімічних і фізичних властивостей ґрунтів, обводнення пасовищ, створення захисних лісових насаджень, проведення культуртехнічних робіт, поліпшення земель з несприятливим водним режимом та інженерно-геологічними умовами, проектування, будівництво (реконструкція) і експлуатація меліоративних систем, включаючи наукове, організаційне та виробничо-технічне забезпечення цих робіт.

Залежно від спрямування здійснюваних меліоративних заходів визначаються такі основні види меліорації земель: гідротехнічна, культуртехнічна, хімічна, агротехнічна, агролісотехнічна (ст. 3 Закону України «Про меліорацію земель»).

Гідротехнічна меліорація земель передбачає здійснення комплексу заходів, спрямованих на забезпечення поліпшення земель з несприятливим водним режимом (перезволожених, переосушених тощо), регулювання водного режиму шляхом створення спеціальних гідротехнічних споруд на схилових та інших землях з метою поліпшення водного і повітряного режиму ґрунтів та захисту їх від шкідливої дії води (затошення, підтоплення, ерозія тощо) (ст. 4 Закону України «Про меліорацію земель»).

Культуртехнічна меліорація земель передбачає проведення впорядкування поверхні землі та підготовку її до використання для сільськогосподарських потреб. З цією метою здійснюються такі заходи, як викорчування дерев і чагарників, розчищення від каміння, зрізування купин, вирівнювання поверхні, меліоративна оранка, залуження, влаштування тимчасової вибіркової мережі каналів.

Хімічна меліорація земель передбачає здійснення комплексу заходів, спрямованих на поліпшення фізико-хімічних і фізичних властивостей ґрунтів, їх хімічного складу.

Агролісотехнічна меліорація земель передбачає здійснення комплексу заходів, спрямованих на забезпечення докорінного поліпшення земель шляхом використання ґрунтозахисних, стокорегулюючих та інших властивостей захисних лісових насаджень (ст. ст. 5–7 Закону України «Про меліорацію земель»).

Досить самостійне місце серед меліоративних заходів посідає агрохімічне обслуговування. Договори на агрохімічне обслуговування укладаються між сільськогосподарськими товаровиробниками та підприємствами «Сільгоспхімії», іншими суб'єктами підприємництва, які мають спеціальну правоздатність щодо надання агрохімічних послуг.

Агротехнічним, або як його ще називають матеріально-технічним обслуговуванням варто вважати суспільні відносини, урегульовані нормативними актами або договорами по забезпеченню матеріально-технічними ресурсами, необхідними для своєчасного та безперервного циклу сільськогосподарських робіт з виробництва, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції, а також для виконання економічних, соціальних та інших завдань з метою належного функціонування агропромислового комплексу й задоволення потреб країни в продуктах харчування та сільськогосподарській сировині.

Суб'єктами правовідносин у сфері агротехнічного обслуговування є товаровиробники сільськогосподарської продукції, виробники

продукції матеріально-технічного призначення, потрібної для матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників, і посередники з надання такої продукції сільськогосподарським підприємствам. Об'єктом вказаних відносин є продукція матеріально-технічного забезпечення, а саме сільськогосподарська техніка, устаткування, запасні частини, паливно-мастильні та розхідні матеріали та інша продукція виробничо-технічного призначення.

Правову основу агротехнічного або матеріально-технічного забезпечення становить сукупність нормативно-правових актів, прийнятих з 1990 року і по теперішній час, серед яких виділяються наступні: Постанова Ради Міністрів УРСР «Про стимулювання укладання договорів контрактації сільськогосподарської продукції на 1991 рік матеріально-технічними ресурсами» від 28 грудня 1990 року, № 393; постанова Кабінету Міністрів УРСР «Про своєчасну підготовку до збирання врожаю та організації його проведення в 1991 році» від 22 травня 1991 року, № 10; постанова Кабінету Міністрів України «Про забезпечення сільськогосподарських товаровиробників паливно-мастильними матеріалами та іншими матеріально-технічними ресурсами за рахунок товарного кредиту» від 18 грудня 1995 року, № 1008; постанова Кабінету Міністрів України «Про нові підходи до забезпечення сільськогосподарських товаровиробників матеріально-технічними ресурсами» від 17 січня 2000 року, № 50; Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо дальшого розвитку лізингу в аграрному секторі економіки» від 23 лютого 2001 року.

Законодавчою базою інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України є Закон України «Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України» від 5 жовтня 2006 року, № 229-V. Крім того, в Україні діють багато нормативно-правових актів, які регламентують організацію та проведення робіт з ремонту та технічного обслуговування техніки. Одним з таких є наказ Міністерства інфраструктури України від 28 листопада 2014 року № 615 «Правила надання послуг з технічного обслуговування і ремонту колісних транспортних засобів».

Таким чином, значення агротехнічного, гідромеліоративного та інших видів обслуговування в сільському господарстві важко переоцінити. З їх допомогою сільськогосподарський товаровиробник стає менш залежним від фактору сезонності сільськогосподарського виробництва, кліматичних та погодних умов. Тому, аналіз чинного законодавства у сфері обслуговування сільськогосподарських підприємств дозволяє стверджувати, що увага законодавця до регулювання вказаних відносин є недостатньою. Підтвердженням цьому виступає наявна значна кількість нормативно-правових актів, які регулюють

дані відносини, замість єдиного комплексного нормативно-правового акту, який поєднував би в собі правове регулювання усіх перерахованих вище видів підтримки сільськогосподарських підприємств.

Попова Анна Олександрівна,

аспірант кафедри аграрного, земельного та екологічного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник:

Сидор Вікторія Дмитрівна,

д-р юрид. наук, професор, завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін
Чернівецького юридичного інституту
Національного університету «Одеська юридична академія»

МОНІТОРИНГ ЗЕМЛІ ЯК ПРАВОВА ФОРМА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ ВІД ЗАБРУДНЕННЯ НЕБЕЗПЕЧНИМИ РЕЧОВИНАМИ В УКРАЇНІ

Важливим засобом забезпечення належного використання земель, що забруднені небезпечними речовинами, є їх моніторинг. Він являє собою врегульовану правовими нормами діяльність уповноважених органів влади щодо організації та проведення систематичних спостережень за якісним станом земель та динамікою його розвитку з метою виявлення та фіксації, а також використання отриманої інформації про якісний стан угідь для вжиття заходів щодо збереження та планомірного підвищення якісних характеристик сільськогосподарських земель як засобу аграрного виробництва та фактору якості агроландшафтів і збереження агробіорізноманіття.

Стаття 191 Земельного кодексу України дає визначення моніторингу земель як системи спостереження за станом земель з метою своєчасного виявлення змін для того, щоб надати їм об'єктивні оцінки, що сприятимуть відверненню та ліквідації наслідків негативних процесів. Збирання, оброблення, передавання, збереження і аналіз інформації про стан земель, прогнозування їх змін і розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття рішень щодо запобігання негативним змінам стану земель та дотримання вимог екологічної безпеки є послідовними стадіями у системі моніторингу земель [1]. Слід зазначити, що відповідно до ст. 29 Закону України «Про охорону земель» від 19.06.2003 за № 962-IV вимоги до збирання, обліку, обробки, збереження, аналізу інформації про якість земель та прогнозування зміни родючості ґрунтів віднесені до нормативних документів із стандартизації у сфері охорони земель [3].